УДК 811.111'373.7
DOI https://doi.org/10.32841/2409-1154.2019.42.2.22

Панасюк Ю. В.,
кандидат філософських наук,
старший викладач кафедри англійської мови з методикою викладання
Криворізького державного педагогічного університету

ОСОБЛИВОСТІ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ ІЗ ТОПОНІМІЧНИМ КОМПОНЕНТОМ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Анотація. У статті здійснено спробу визначення джерел походження англійських фразеологічних одиниць із топонімічним компонентом. Теоретичною базою стали роботи як вітчизняних, так і зарубіжних вчених. Розрізняються такі поняття, як «фразеологічна одиниця» й «ідіома», остання з яких використовується в «широкому» та «вузькому» значенні. Проаналізовані та систематизовані основні підходи до фразеологічних одиниць із топонімічним компонентом в англійській мові. Досліджуються основні групи топонімів. У фокусі уваги знаходяться топоніми, які виділяються за типом географічних об'єктів, а саме: гідроніми, ороніми, урбаноніми, макротопоніми, мікротопоніми і антропотопоніми. Більше того, аналізуються такі топоніми, як: прості, похідні, складні, складені згідно із структурною (морфологічною) класифікацією. Розглядається походження деяких англійських фразеологізмів, до складу яких входять географічні назви, які відіграють важливу роль у різних сферах життя Великої Британії.

Виявляються особливості перекладу фразеологічних одиниць із компонентом-топонімом. Розглядаються такі методи перекладу, як: описовий, антонімічний, калькований, а також підкреслюється необхідність не тільки враховувати культурно-історичні аспекти, а й зберігати емоційне забарвлення під час перекладу. Визначаються лексико-семантичні особливості топонімічного компонента у фразеологічних одиницях. Особливо підкреслюється лакунарний характер фразеологічних одиниць із топонімічним компонентом. Лакунарність проявляється у відображенні особливостей світосприйняття народу, його звичок, традицій і культури. Автор доходить висновку, що фразеологічні одиниці з топонімічним компонентом передають специфіку культурних, історичних, соціально-економічних, політико-правових зв'язків між різними поколіннями. Фразеологічні одиниці з топонімічним компонентом не лише є стійкими елементами мови, які передають певне значення, а й використовуються для передачі асоціацій, зв'язків та національно-культурних знань про історичні події та місця.

Ключові слова: фразеологічна одиниця, топонім, топоніміка, ідіома, сталий вислів, лакунарна одиниця.

Постановка проблеми. Вивчення та знання будь-якої мови, зокрема й англійської, є неможливим без занурення в її фразеологію. Знання цього розділу науки про мову значно полегшує читання та розуміння як публіцистичної, так і художньої літератури. За допомогою фразеологічних зворотів, які сприймаються контекстуально, посилюється естетичний аспект мови.

Англійська мова дуже багата на фразеологічні одиниці. Вони займають величезний пласт у її структурі. Більшість подій, що відбувались на території сучасної Великобританії, відображені у фразеології: політичне життя, культурні події, повсякденність. Вони є цікавими не лише для географів, але й для лінгвістів, істориків, культурологів. Крім того, кожний географічний об'єкт може мати дуже багато характеристик, які відіграють роль не лише назви, а і зв'язку з історичним минулим, яке таким чином передається з покоління в покоління.

Особливо гостро проблема всебічного аналізу, систематизації та виявлення специфічних ознак фразеологічних одиниць із топонімічним компонентом постає на сучасному етапі розвитку наукової філологічної думки, коли відкриття в науці і техніці, впровадження інформаційних технологій у різні сфери життєдіяльності людини займають беззаперечну першість серед факторів упливу на мову. Більше того, у XXI столітті важко уявити життя без масштабних будівельних проектів, виникнення нових урбаністичних регіонів, створення штучних ландшафтних дизайнів. Отже, постає необхідність як у переосмисленні наявних значень, так і у створенні нових топонімів. У даному контексті фразеологія не залишається осторонь і однією з перших зазнає змін.

Яке місце в сучасній англійській мові займають фразеологічні одиниці (ФО) з топонімічним компонентом? У чому полягають їх особливості? Чи завжди фразеологічні одиниці з компонентом-топонімом носять лакунарний характер? Спробуємо знайти відповіді на ці та інші запитання в даній статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фразеологізми завжди знаходилися у фокусі уваги лінгвістів, перекладачів, викладачів, психологів та інших дослідників. Наукові праці в цій сфері можна розділити на дві категорії: публікації вітчизняних вчених та зарубіжних. Серед доробку вітчизняних дослідників необхідно виокремити праці Г. Захаріної, М. Копиленко, Б. Лабінської, В. Мокієнко, П. Мюлднер-Нєцковського, А. Пайдзінської, З. Попова, В. Розгон, В. Телія, В. Гак, І. Мельчука та ін. Не залишаються осторонь наукові здобутки західних дослідників Д. Сінклера, Ч. Фернандо, Р. Муна, П. Ховарса, А. Урея та інших.

Обгрунтуванню лінгвокультурологічного аспекту ФО з топонімічним компонентом не завжди приділялася необхідна увага. Ця категорія ФО знаходилася деякий час ніби поза межами тих досліджень, яким надавалося пріоритетне значення. Тим не менш, цей аспект дослідження, на нашу думку, є не менш цікавим і має вагоме значення в переважній більшості робіт.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є всебічний аналіз та систематизація основних підходів до особливостей походження та перекладу фразеологічних одиниць із топонімічним компонентом в англійській мові. Реалізація поставленої мети

передбачає вирішення таких завдань: 1) дослідити еволюцію розвитку уявлень про фразеологічні одиниці з топонімічним компонентом; 2) визначити лексико-семантичні особливості топонімічного компонента у фразеологічних одиницях; 3) розглянути особливості походження значень фразеологізмів із топонімічним компонентом; 4) виявити особливості перекладу англійських фразеологізмів із топонімічним компонентом на українську мову.

Виклад основного матеріалу. Вивчення даного питання необхідно почати з визначення основних понять і категорій. У даному контексті доречно буде підкреслити той факт, що в українській філологічній думці використовуються такі терміни, як фразеологізми, сталі вислови, або ж фразеологічні одиниці, які представляють собою стійкі словосполучення, які сприймаються як єдине ціле і вживаються носіями мови в усталеному оформленні. Фразеологізми можна розглядати як словосполучення, які є стійкими за складом і структурою, лексично неподільні і цілісні за значенням. Фразеологізми є самостійними одиницями мови, які можуть вступати з іншими одиницями мови у смислові та граматичні зв'язки, тобто не підлягають розподілу та не допускають перестановки складових частин [2, с. 105].

У переважній більшості робіт англо-американських дослідників вживається дещо інша термінологія в рамках таких понять, як «collocation», «set phrase», «idiom». Поняття «ідіома» зазвичай використовується у двох основних значеннях: широкому і вузькому. У «вузькому» розумінні ідіома представляє собою сталу, семантично непрозору чи метафоричну одиницю, інакше кажучи, значення фрази не може бути виведеним із значення окремих частин. У «широкому» розумінні ідіома – це загальний термін для багатьох видів полілексемних одиниць, незалежно від того, чи вони є семантично «непрозорими» [12, с. 79]. Таким чином, у рамках вивчення даного питання умовно можна виокремити континентальну та західну лінгвістичні традиції.

У контексті даного дослідження актуалізація ФО з топонімічним компонентом широко пов'язана з географічними назвами, вивченням яких займається особлива наука – топоніміка, яка представляє собою розділ ономастики, в якому розглядаються значення географічних назв, їхнє походження, закономірності розвитку і функціонування. Топоніміка займає пограничне положення між географією, історією і мовознавством.

У сучасній лінгвістиці існує декілька класифікацій топонімів, але беручи до уваги, що дана праця обмежується рамками статті, розглянемо групу топонімів за типом географічних об'єктів. Згідно із цією класифікацією виділяють такі види топонімів: гідроніми, ороніми, урбаноніми, макротопоніми, мікротопоніми і антропотопоніми [13, с. 43–47].

Гідроніми є назвами водних об'єктів (річок, озер, морів, заток, проток, каналів і т. п.) і мають дуже високу лінгво-історичну цінність, тому що назви водних об'єктів зберігаються віками і тисячоліттями і мало піддаються змінам. Розрізняють пелагоніми – назви морів (the North Sea, the Irish Sea), лимноніми – назви озер, ставків (Loch Tummel, Loch Ney, Llyn Cerrig Bach), потамоніми – назви річок (Severn, Thames, Great Ouse), гелоніми – власні імена боліт, заболочених місць (Lindow Moss).

Наступний тип – ороніми (від грец. oros – гора) – означають назви гір (the Grampians, Pennines).

Урбаноніми (від лат. urbanus – міський) – назви внутрішньоміських об'єктів, які діляться на декілька видів: годоніми (від грец. hodos – шлях, дорога, вулиця, русло) – назви вулиць (Baker Street, Lime Street, Whitehall), агороніми (від грец. agora – площа) – назви площ (Trafalgar Square, Piccadilly Circus) і дромоніми (від грец. dromos – біг, рух, шлях) – назви шляхів сполучення (Fosse Way, Icknield Way, Broxden Roundabout).

Макротопоніми (від греч. makros – великий) – це особисті імена, назви великих географічних об'єктів. Передусім, це назви країн або історичної області, провінції (France, Germany, Ukraine). До назв невеликих незаселених об'єктів, або мікротопонімів (від греч. mikros – малий), відносяться фізико-географічні або внутрішньоміські (луги, поля, гаї, вулиці, угіддя, урочища, сінокоси, вигони, драговини, лісосіки, гари, пасовища, колодязі, ключі, вири, пороги і т. д.) об'єкти. Зазвичай вони відомі лише обмеженому колу людей, що мешкають у певному районі.

Дуже часто назви географічних об'єктів утворюються від особистих імен, і в цьому випадку вони називаються антропотопонімами (від грец. antropos – людина). Наприклад, назви міст: Ottery St Mary St David's (Уельс), Elizabethtown. В англійській мові такий тип топонімів зустрічається набагато рідше, ніж в українській мові (Ганнівка, Петрове, Васильків, Іван-гора).

У сучасній англійській мові ФО із топонімами часто виокремлюються серед інших ФО і не мають еквівалентів в інших мовах, наприклад, в українській. Відсутність таких компонентів може свідчити про лакунарний характер таких ФО. Досліджуючи фразеологізми з топонімічним компонентом, важливо звернути окрему увагу на необхідність виділити в них так звані лакунарні одиниці, які відображають особливості світосприйняття народу, його звички, традиції і культуру. За визначенням Захаріної, лакунарними називаються ті одиниці, які характерні для однієї мовної системи, але відсутні в іншій [4, с. 23]. На думку Л. Байрамової, лакунарну одиницю можна визначити як таку, що «в іншій мові має пробіл, пустоту, тобто лакуну – нульовий корелят лакунарної одиниці. Таким чином, лакунарна одиниця – приналежність однієї мови, а лакуна – іншої» [4, с. 23]. Так, англійський фразеологічний зворот to fight like a Kilkenny cat означає вести боротьбу до останньої краплі крові і не має точного еквівалента в українській мові. З історії походження цього фразеологізму відомо, що солдати, які знаходилися в гарнізоні в місті Кілкенні, вирішили зв'язати хвости двох котів, щоб подивитися, як тварини будуть битися. Коли командування наказало припинити це криваве дійство, один із солдат відрубав хвости тваринам. Коли його запитали, що сталося, він відповів, що коти билися доти, поки не з'їли одна одну [4, с. 25].

Згідно із структурною (морфологічною) класифікацією топоніми діляться на 4 типи: прості, похідні, складні, складені [13, с. 50].

Кількість простих топонімів значно поступається кількості складних і складених, а їх етимологізація багато в чому неможлива, оскільки багато назв перейшли з інших мов і сприймаються як чиста основа. Прості непохідні назви складаються тільки з кореневого слова без яких-небудь службових формантів: Comb, Barrow, Down, Stall, Moor і так далі.

Поширеніші похідні топоніми утворюються за допомогою приєднання до кореня морфологічного ознаки-афікса: Stanton, Kingston, Birmingham, Scarborough і так далі.

До третього типу відносяться складні топоніми. Вони складаються із двох морфем, які виступають основою топоніма: Blackpool, Brentside, Wallingwells, Whitbarrow і так далі.

Складені топоніми є словосполученням, що складається із двох і більше частин мови: Cold Harbour, Standing Stone, Barton under Needwood, Black Notley і так далі.

Представлена класифікація досить умовна, оскільки будь-який географічний об'єкт має безліч характеристик, кожна з яких потенційно може бути відображена в його назві.

Англійські фразеологізми за походженням поділяються на дві великі групи: саме англійські та запозичені. Пропонуємо розглянути походження десяти власне англійських фразеологізмів, у складі яких наявні географічні назви, які відіграють важливу роль у різних сферах життя Великої Британії:

1. To smile like a Cheshire cat – посміхатися (досл. – посміхатися, як чеширський кіт). Коли ми чуємо цей вираз, одразу з`являється образ одного з героїв відомої книги Л'юіса Керролла «Аліса в країні чудес». Але походження даного виразу має два варіанти, перший із яких прив'язаний до англійського графства в північно-західній частині країни – Чешир. Воно набуло своєї відомості завдяки кисломолочному продукту – сиру. Існує версія, що в давні роки форма сиру була схожа саме на голову кота, який посміхався. Інший варіант полягає в тому, що існував маляр, який малював вивіски на тавернах. Замість грізних левів, що шкіряться, він малював котячі морди.

Отже, топонімічним компонентом є назва графства Чешир, яка привертає увагу до виробничої та літературної спадщини Англії.

2. Brummagem button – фальшива монета. Brummagem – походить від назви «Birmingham». У XVII столітті Бірмінгем став відомим саме за карбування фальшивих монет, а також виробництво дешевих, позбавлених смаку прикрас, що імітують справжні коштовності.

3. Have kissed the Blarney stone – говорити в переконливій манері, бути обдарованим. Згідно з повір'ям камінь у замку Бларни обдаровував тих, хто майстерно поцілує його.

4. To carry goal to Newcastle – займатися даремною справою. Ньюкасл – індустріальне місто в північно-західній частині Англії, а також центр англійської вугільної промисловості. Починаючи ще з XIII століття тут з`явилися вугільні копальні. Таким чином, акцентується увага на тому, що возити вугілля до Ньюкаселу, центру вугільної промисловості, є даремним.

5. Downing Street – використовується з посиланням до прем`єр-міністру Великобританії. Вулиця відома тим, що на ній вже більше 200 років розташовуються резиденції найважливіших фігур уряду Великобританії.

6. Prince of Wales – старший син і спадкоємець. Такий вираз був спочатку наданий принцам, що народилися в Уельсі починаючи з XII-го століття, потім термін замінив використання слова «король», або ж «спадкоємець».

7. Dance the Tyburn jig – бути повішеним. Значення пов'язане з містом Тайберн. Майже до кінця XVIII століття це було місцем публічних страт.

8. Fleet street – використання цього звороту схоже на «Downing Street», але в цьому випадку ми звертаємось до англійської преси. На цій самій вулиці знаходяться усі великі та відомі редакції газет.

9. Go to Halifax, go to Bath – «йти до біса». Галифакс – місто у графстві Йокшир. Бродяги обходили його стороною. У місті, відомому своєю ткацькою мануфактурою, діяв закон про страту кожного, хто був викритий у крадіжці тканини вартістю більше 13,5 пенсів. Таким чином, вираження набуло значення «вирушати на смерть, у пекло».

Бат – мальовниче місто курорт на річці Эйвон. Це місто користувалося популярністю в англійської аристократії. У період реставрації монархії в Англії (друга половина XVIII століття) аристократичні верхи, приїжджаючи в Бат, демонстрували свободу устоїв, за що їх різко засуджували пуритани, що прозвали Бат царством сатани.

10.To talk Billinsgate – лаятися, як торговка на базарі. Біллінсгейт – відомий рибний ринок неподалік від Лондонського моста. Цей ринок існує приблизно з XVI століття. Але головне те, що це місце примітне віртуозною лайкою, що традиційно приписується портовим вантажникам [10, с. 18].

Одним із найбільш складних завдань під час роботи з ФО з топонімічним компонентом є точний і достовірний переклад. Із цією метою під час роботи із фразеологізмами необхідно зосередити увагу на їхньому основному значенні і повністю передати образність, знайшовши аналогічний еквівалент в українській мові, враховуючи стилістичні особливості фразеологізму. Відповідно, важливо звертати увагу на контекст, щоб розуміти вираження повністю, а не змінювати його значення.

У сучасній лінгвістиці одним із найбільш вживаних методів перекладу є так званий описовий переклад, тобто переклад шляхом передачі основного значення англійського фразеологізму вільним словосполученням. Описовий переклад використовується тоді, коли в українській мові неможливо знайти відповідний аналог, наприклад: to rob Peter to pay Paul – взяти в одного, щоб віддати іншому, to burn the candle on both ends – працювати з раннього ранку і до пізнього вечора [7].

На сучасному етапі розвитку філологічної думки пріоритетного значення набуває антонімічний переклад, який представляє собою передачу негативного значення за допомогою ствердної конструкції або навпаки, наприклад: to keep one's head – не втрачати голови, to keep one's head above water – не влізати в борги, to keep one's pecker up – не падати духом.

У тому випадку, коли постає необхідність виділити образну основу ФО або коли англійський сталий вислів не може бути перекладений за допомогою інших видів перекладу, застосовується метод калькування. Наприклад: the moon is not seen when the sun shines (прислів'я) – коли світить сонце, місяця не видно.

Метод калькування застосовується тоді, коли український аналог не може повністю передати значення англійського фразеологізму або ж має інший специфічний колорит місця і часу. При цьому йде описовий переклад і аналог для порівняння, наприклад: carry coals to Newcastle – «возити вугілля в Ньюкасл», тобто возити що-небудь туди, де цього і так досить (у ліс дрова возити) [7].

Під час перекладу фразеологізмів можна виокремити деякі особливості. По-перше, під час роботи з невідомими фразеологізмами важливо не лише знати обидві мови, а й враховувати культурно-історичні аспекти. По-друге, необхідно пам'ятати, що, окрім виділення відповідного значення під час перекладу фразеологізму, необхідно зберігати емоційне забарвлення. По-третє, якщо в мові перекладу відсутня еквівалентна одиниця, перекладачеві слід підібрати відповідний аналог, який відповідає за значенням і стилістичним забарвленням. Хоча в даному випадку оригінальний фразеологізм може втратити свої образно-асоціативні властивості.

Відтак стає очевидним, що переклад одиниць фразеологізмів є складним і неоднозначним процесом, що досить часто викликає суттєві лінгвістичні труднощі. Не існує готових рецептів для перекладу фразеологізмів. Тому потрібне детальне дослідження різних груп фразеологізмів і розроблення методів та прийомів їх перекладу.

Висновки і перспективи. Розглянувши фразеологічні одиниці з топонімічним компонентом, можемо дійти висновку, що вони є не лише стійкими елементами мови, які передають певне значення, а й використовуються для передачі асоціацій, зв'язків та національно-культурних знань між історичними подіями та місцями з покоління до покоління. Топонімія несе важливу культурно-історичну інформацію і служить одним із джерел, які використовуються в історії, етнографії та лінгвістиці. Основною функцією топонімів у мові є функція виділення та ідентифікації. Топоніми мають загальну властивість – вони відображають певною мірою соціальні, економічні і географічні аспекти життя визначеного суспільства. Лакунарність фразеологічних одиниць із топонімічним компонентом проявляється в асоціативних зв'язках (культурних, історичних), які відомі носіям мови, але не завжди зрозумілі для тих, хто вивчає ту чи іншу іноземну мову. Беззаперечну першість у контексті вивчення ФО з топонімом займає семантизація культурного аспекту, ігнорування чого призведе до обмеження знань про географічний об'єкт і нівелювання культурно-історичних, соціально-економічних і політико-правових аспектів.

Основні труднощі перекладу фразеологізмів пов'язані не з наявністю або відсутністю еквіваленту або аналога. Однією з найважливіших умов правильної передачі фразеологічних одиниць є розпізнавання їх у контексті загального тексту. Найбільше число помилок під час перекладу пов'язане з тим, що фразеологізм не розглядається як щось специфічне, тобто його інтерпретують як вільне поєднання слів.

Отже, вивчення та аналіз особливостей фразеологічних одиниць – це можливість зануритися до скарбниці історичного та культурного досвіду певного народу. Саме у фразеології проявляється специфіка культури, традиції, побут, історія народу, склад розуму, національний характер, стиль життя і багато іншого. Із нашої точки зору, даний аспект є цікавим і перспективним для подальших наукових пошуків і розвитку сучасної філології.

Література:

1. Бехта І.А. Дискурс наратора в англомовній прозі. Київ, 2004. 304 с.
2. Василюк І.Я. Фразеологізми як одиниці міжмовної комунікації. *Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка.* 2004. № 17. С. 102–105.
3. Гаращенко О. Фразеологічні одиниці та проблеми їх класифікації. *Наукові записки.* 2010. № 89(3). С. 176–180.
4. Захарина Г.Р. Фразеологические единицы с компонентом-топонимом в английском, русском и татарском языках. *Вестник Вятского государственного гуманитарного университета.* 2008. № 2. С. 23–25.
5. Зацний Ю.А. Сучасний англомовний світ і збагачення словникового складу. Львів, 2007. 228 с.
6. Комиссаров В.Н. Современное переводоведение: курс лекций. Москва, 1999. 192 с.
7. Котова Е.Г. Английские фразеологические одиницы с национально-культурной составляющей. *Вестник Ленинградского государственного университета им. А.С. Пушкина.* 2014. № 6. С. 200–205.
8. Культурные слои во фразеологизмах и дискурсивных практиках / отв. ред. В.Н. Телия. Москва, 2004. 344 с.
9. Кунин А.В. Англо-русский фразеологический словарь / English-Russian Phraseological Dictionary / лит. ред. М.Д. Литвинова. 4-е изд., перераб. и доп. Москва, 1984. 944 с.
10. Ловянникова В.В. Ономастическая фразеология в лингвокультурологическом аспекте: на материале немецкого язика : автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.19. Владикавказ, 2008. 23 с.
11. Таранова Н. До питання про класифікацію топонімів. *Наукові записки Тернопільського НПУ імені В. Гнатюка. Серія: Географія.* 2015. № 2. С. 15–20.
12. Негрич Н.Д. Поняття «ідіома» і «фразеологічна одиниця» – спільне та відмінне у лінгвістичному розумінні. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». Сер. : Філологія. Мовознавство.* 2013. Т. 219, Вип. 207. С. 79–81.
13. Никонов, В.А. Введение в топонимику. Москва, 2011. 184 с.
14. Олійник Т.С. До питання про етноспецифіку власних імен та їх переклад. *Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія: Мовознавство.* 1999. № 1. С. 60–66.
15. Cambridge dictionary. URL: https://dictionary.cambridge.org/ru/ (дата звернення: 21.11.2019).
16. Фірсова Ю.А. Фразеологічні одиниці з топонімічним компонентом у німецькій мові: лінгвокультурологічний аспект : автореф. дис. ... канд. філол. Наук : 10.02.04. Київ, 2002. 20 с.
17. Фразеологічний словник. URL: https://svitslova.com/idioms-dictionary.html?start=0 (дата звернення: 10.11.2019).
18. Хатленд Э. Легенди старой Англии. Москва, 2007. 230 с.

Panasiuk Y. Peculiarities of phraseological units with toponyms in the English language

Summary. In the article there was made an attempt to define some sources of the origins of phraseological units with toponyms. Articles by indigenous and foreign scientists became theoretical background. There is a differentiation between such notions as "a phraseological unit" and "an idiom", the latter is used in "wide" and "narrow" meanings. In the English language fundamental approaches to phraseological units with toponyms are analyzed and classified. Major groups of toponyms are researched. There are some toponyms, which are taken into account and are separated out. They are hydronyms, oronyms, urbanonyms, macrotoponyms, microtoponyms and antropotoponyms. Moreover, there is an analysis of such toponyms as simple, derivative, complex and compound according to the structural (morphological) classification. The origins of some English phraseological units are explored, especially those, which include geographical names and have a significant meaning in different fields of life in Great Britain.

Some translation peculiarities are identified. The following methods of translation are under consideration, such as descriptive, antonymous, linguistic calque, also it is emphasized not only a necessity to take into account cultural and historical aspects, but to keep emotional surroundings within translation. Lexical and semantic peculiarities of toponyms in phraseological units are identified. The lacunar character is specifically pointed out in phraseological units with toponyms. Lacunarity is realized in reflection of distinctive features of people worldview, their habits, customs, traditions and culture. The author comes to a conclusion, that phraseological units with toponyms transmit a specific character of cultural, historical, social, economic, political and legal connections between different generations. Phraseological units with toponyms are not only set expressions of language, which express a certain meaning, but they are used for conveying associations, connections, national and cultural knowledge about historical events and places.

Key words: phraseological unit, toponym, toponymics, idiom, set expression, lacunar unit.